

Før valget: Korruption i Irak

Helle Lykke Nielsen

Korruption og nepotisme er blevet vigtige temaer i valgkampen frem mod det irakiske parlamentsvalg i marts 2010. Men hvad stiller man i praksis op mod den slags i et familiebaseret samfund som det irakiske, hvor social sikkerhed afhænger af familien, og arbejdsløshed og mangel på politisk stabilitet betyder, at alle prøver at få andel i de mange oliepenge?

Artiklen blev bragt i Jyllandsposten den 22/12-2009

Der er ved at opstå en ny rig overklasse i Irak. Det tyske magasin *Der Spiegel* beskrev for nyligt, hvordan velhavende irakere under ramadanen stod i kø for at flyve på shopping-ture til Libanon, og det til trods for at man i dag kan finde alt fra nye køleskabe og børnecykler til Porsche og Jaguarer i Irak - hvis man altså har penge nok. Samtidig lever 5 mio. irakere for mindre end 66 USD om måneden, og mere end halvdelen af landets 27 mio. indbyggere modtager offentlig fødevarerhjælp i form af en månedlig ration af ris, sukker, mel, olie, mælk og andre basale fødevarer, som de kun betaler et beskedent beløb for.

At der findes mange rige i Irak, skyldes bl.a. den udbredte korruption. *Transparency Internationals* årsrapport fra 2009 placerer Irak som det fjerde mest korrupte land i verden, kun overgået af Somalia, Afganistan og Myanmar.

Og korruptionssagerne står i kø i Irak: I november meddelte det ene af Iraks tre anti-korruptionskorps, at man regner med at udstede arrestordrer på 455 embedsmænd, herunder også ministre og guvernører, der er mistænkt for korruption. I oktober blev den irakiske vice-transportminister arresteret for at have krævet 100.000 USD af et sikkerhedsfirma, der bød på en kontrakt om sikkerheden i Bagdad lufthavn, og premierminister Nuri al-Malikis bror blev arresteret i Dubai for at have smuglet irakiske antikviteter ud af landet. I maj måtte handelsminister Abdel Falah al-Sudani træde tilbage på grund af anklager om korruption og blev senere arresteret, da han ville flygte fra landet. Indenrigsministeriet, der beskæftiger en fjerdedel af alle offentlige ansatte i Irak, rystes løbende af korruptionsskandaler, både på ministerielt niveau og blandt politifolk, og forsvarsministeriet er flere gange blevet taget i at købe ubrugelige eller ligefrem ikke-eksisterende våben. Og sådan kunne man blive ved: Ifølge den irakiske kommission for offentlig integritet – et andet anti-korruptionskorps – blev der i første halvår af 2009 udstedt 1455 arrestordrer for korruption, og det skulle ifølge analytikere kun være toppen af isbjerget. Til gengæld er det langt fra alle der bliver dømt: Fra 2003 til 2008 har der kun været 397 domfældelser for korruption i Irak. Men alt peger på, at det tal vil stige betydeligt i 2009.

Irak er som udgangspunkt et ressourcestærkt land: Det har store olieforekomster, er selvforsynet med vand, har (stadig) en veluddannet befolkning og skulle derfor have de bedste forudsætninger for at udvikle sig fornuftigt. Men tre krige og årtiers elendig politisk ledelse har gjort landet sårbart for korruption: I et politisk ustabil land med stor arbejdsløshed, og hvor social sikkerhed som regel afhænger af familien, kan det ikke undre, at der er kamp om de mange oliepenge som strømmer ind i statskassen og derfra videre ud i det irakiske samfund.

Sukker og sikkerhed

Nogle af korruptionssagerne antager næsten *soap*-agtige dimensioner. Det gælder fx sagen mod handelsminister al-Sudani, hvis familie allerede kort tid efter hans udnævnelse i 2006 begyndte at opkøbe sukkerlicenser og lave meget favorable handler med sukker til de store fødevarerprogrammer, som Sudanis ministerium administrerer. Siden ansatte ministeren to af sine brødre som topembedsmænd i ministeriet, og det var nogle af deres transaktioner, der i begyndelsen af 2009 førte til, at der blev udstedt arrestordrer mod dem. Den ene bror, Sabah al-Sudani, blev i april anholdt med 150.000 USD i bagagerummet, og det gjorde ikke sagen bedre at han forsøgte at købe sig fri ved at bestikke en politimand med 50.000 USD. Derefter rullede sagen: Først blev der offentliggjort en video fra en fest hvor man ser ministeren, hans talsmand og en af hans brødre lettere beruset omgivet af letpåkledte damer, hvilket næppe kan synes passende for en mand, der er medlem af Malikis religiøse parti *Dawa*. Da indenrigsministeriet nogle uger efter sendte politifolk ud for at arrestere 10 embedsmænd fra handelsministeriet for korruption, blev disse beskyttet af ministeriets egne sikkerhedsfolk, hvilket gav 8 af de mistænkte, herunder nogle af ministerens brødre, mulighed for at undslippe. I midten af maj blev presset på handelsministeren så stort, at han trak sig og måtte stå til regnskab ved en høring i parlamentet. I slutningen af maj forsøgte han så at flygte fra Irak: Han nåede om bord på et fly der lettede med kurs mod Dubai, men indenrigsministeriet fik beordret flyet tilbage, og Sudani blev behørigt arresteret – for så et par dage senere at blive løsladt mod en kaution på 50. mio. dinarer.

Hvor sagen mod Sudani i høj grad handler om ministerens og hans families forsøg på personlig berigelse, har korruptionssagerne i Indenrigsministeriet langt større konsekvenser for almindelige irakere. Når det fx lykkedes terrorister at bombe justitsministeriet i oktober, skyldes det ifølge indenrigsministeriets undersøgelsesinspektør, at nogle af de mange politi- og sikkerhedsfolk der skulle checke ind- og udgange til ministeriet, lod sig bestikke til at lade gerningsmændene passere. Resultat: 160 døde. Det samme var tilfældet da 122 irakere blev dræbt af bombesprængninger ved finans- og udenrigsministerierne i august i år.

Indenrigsministeriet slås også med andre former for korruption: Der optræder fx mange ansatte på lønningslisten, som i praksis slet ikke arbejder i ministeriet. Det kan være folk der er blevet fyret eller er døde, eller familie, venner og bekendte til overordnede, som aldrig har sat deres ben på jobbet. De får alle sammen udbetalt løn, men den inkasseres straks af den ansvarlige chef. Der er med andre ord ikke noget incitament til at rense ud blandt medarbejdernavne, så længe det udløser en kontant bonus at lade

være. Der har også været eksempler på at kriminelle købes fri, hvis man kender de rigtige personer i fængslerne, eller straffesager der forsvinder, hvis man har de rette kontakter ved domstolene. At det står skidt til i indenrigsministeriet kan også ses af, at der i første halvdel af 2009 manglede 122 mio USD fra ministeriets kasse – de er ganske enkelt væk. Indenrigsminister Jawad al-Boulani har forsøgt at gøre noget ved problemerne: I løbet af de sidste 2 år er 62000 ansatte blevet fyret med henvisning til at de har gjort noget ulovligt. Om de også er slettet af lønningslisterne, melder historien ikke noget om.

Også andre ministerier er plaget af korruption. Den seneste historie fra Ministeriet for Migration og Internt Fordrevne illustrerer meget godt, hvem det ofte er det går ud over: Da en længe ventet hjælpepakke til de fattige i Sadr-bydelen i Bagdad langt om længe nåede frem i august måned, viste den sig at indeholde jordslåede tæpper, nogle børnesko og 25 kasser med tun på dåse – alt andet var forsvundet undervejs. Tæpperne var ikke til megen nytte i sommervarmen, og taberne blev igen den fattige del af befolkningen.

Politikernes rolle

Det er i princippet det irakiske parlament, der har ansvar for at undersøge korruption og nepotisme i staten. Men også de synes at udnytte nogle af de muligheder, der byder sig for at hjælpe familie og venner. Ifølge *Der Spiegel* får et irakisk parlamentsmedlem ca. 10.000 USD om måneden i løn og har samtidig ret til at ansætte 30 sikkerhedsfolk, som er garanteret en månedsløn på mindst 300 USD. Og her er det helt almindeligt at ansætte familie og venner, selv om disse intet ved om personbeskyttelse. Et parlamentsmedlem, der sidder i et undersøgelsesudvalg for korruptionssager, kan berette om lignende problemer andre steder i bureaukratiet: Senest har udvalget ført en sag mod en national sikkerhedsrådgiver der i kraft af sit job havde ret til 60 medarbejdere, men havde 273 ansatte på lønningslisten. Og et kommende valg som det der skal finde sted i marts 2010, dæmper ikke nødvendigvis politikeres og embedsmænds mod på at modtage bestikkelse: Det irakiske politiske system fungerer i lighed med det amerikanske således, at en nyvalgt minister selv medbringer de topembedsfolk, der skal betjene ham, mens den tidligere ministers folk ryger ud sammen med ministeren. Og når man ikke ved, om man bliver genvalgt eller kan genindtage sin stilling i embedsapparatet, kan man jo lige så godt drage nytte af alle de fordele man kan finde, inden det er for sent.

Irak har som de fleste andre lande etableret nogle organer, der skal bekæmpe korruption. Hvert ministerium, styrelse eller regeringsinstitution har sin egen generalinspektør, der skal overvåge om ministeriet overholder de nødvendige love og regler. Det er imidlertid ikke nogen let post at bestride, for inspektørerne risikerer hele tiden at komme i klemme pga. af de konfliktsuelle interesser der er på spil mellem deres eget ministerium og premierministerens kontor, som de skal indrapportere til. Siden 2008 er 6 inspektører da også blevet fyret – onde tunger vil vide af Maliki, der ikke ønsker nogen omtale af eventuelle uregelmæssigheder – hvilket betyder at disse ministerier i dag ikke har nogen uvildig instans, der har overblik over det samlede ministerium.

Regeringen kontrolleres af en uafhængig retsinstans, kaldet "Kommissionen for Offentlig Integritet". Den ledes af en dommer, p.t. Rahim al-Ogaili der fik posten, da den tidligere dommer Radhi Hamza al-Radhi måtte flygte til udlandet pga. trusler. Ogaili går for at være politisk udnævnt netop med det formål at nedtone omtalen af korruption i regeringen. Om det er rigtigt, vides selvsagt ikke, men dels er han efter et år på posten endnu ikke godkendt af det irakiske parlament, dels holder han tydeligvis lav profil og vil kun kommentere korruptionssager, når der er sket domfældelse. Derfor hører man ikke meget fra ham.

Det mest effektive organ til kontrol af korruption synes at være den irakiske rigsrevision, *diwan al-riqaba al-maliyya*. Den skal løbende kontrollere regeringens økonomiske dispositioner og ledes i dag af Abdul Basit Turki Said, der går for at være både pålidelig og effektiv. Alligevel lykkes det ikke altid at gennemføre korruptionssager som ellers synes oplagte: Fx blev den amnestilov, det irakiske parlament vedtog i 2008 i et forsøg på at forsone sunni- og shiamuslimere, også brugt til at standse flere hundrede korruptionssager. Her gav Maliki amnesti til 1023 offentligt ansatte, hvilket bl.a. omfattede nogle embedsfolk fra indenrigsministeriet der angiveligt skulle have indsamlet lønninger for 50.000 fiktive politifolk.

Korruption er et meget stort problem i Irak i dag, og der er desværre ikke meget, der tyder på, at den vil aftage lige med det samme, heller ikke selvom det er et stort tema i valgkampen og et nyt parlament kan have de bedste intentioner om at bekæmpe det. Dertil er de politiske og økonomiske strukturer i landet endnu for skrøbelige. Nogle hævder ganske vist, at korruption har en stabiliserende effekt i ustabile samfund i den forstand, at det får folk til at tænke på penge i stedet for at engagere sig i voldelige aktiviteter. Men det er en sølle trøst for de mange irakere, der hver dag må se på, at nogle rige irakere bliver stadig rigere på bekostning af den almindelige befolkning.

Kilder:

Bernard Zand: Nightclubs, Corruption and Iraq's New Normalcy. Der Spiegel 21.10 2009 <http://www.spiegel.de/international/spiegel/0,1518,656329,00.html>

Marc Santora & Riyadh Mohammed: pervasive Corruption Rattles Iraq's Fragile State, i : New York Times 29. oktober 2009
<http://www.nytimes.com/2009/10/29/world/middleeast/29corrupt.html>

Iraq's Anti-Corruption Agencies. EPIC, 16. februar 2009 +
The ground truth in Iraq, EPIC 22. september 2009
<http://thegroundtruth.blogspot.com/2009/09/integrity-commission-report-on-iraqi.html>

Transparency International 2009
http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table